

Recenzja monografii pt. „Japońskie fabryki hybrydowe w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej Od socjalizmu do przemysłu 4.0” autorstwa dr Tomasza Olejniczaka

Andrzej Pawluczuk 

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: a.pawluczuk@pb.edu.pl

Już sam tytuł recenzowanej monografii, pt. Japońskie fabryki hybrydowe w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej Od socjalizmu do przemysłu, autorstwa dr Tomasza Olejniczaka zwrócił uwagę recenzenta, gdyż zawierał w sobie nieznanne modele hybrydowe, dotyczył firm japońskich, które są znane na świecie z uwagi na efektywne modele zarządzania i ekspansję poza granice Japonii. Do tego dołączył jeszcze jeden wątek, a mianowicie słyszane relacje uczestników szkoleń i konferencji poświęconych Lean Manufacturing organizowanych przez Politechnikę Wrocławską już na początku XX wieku, gdzie w ramach praktyki była możliwość zwiedzenia fabryki Toyoty w Wałbrzychu, produkującej skrzynie biegów. Doświadczenie naukowe, badawcze oraz znajomość języka i kultury przez autora Tomasza Olejniczaka, dodatkowo zachęcała do przeczytania książki. Zaprezentowane podejście badawcze przez autora jest godne uwagi, z kilku powodów, po pierwsze przystąpienie do badań poprzedziły kilkuletnie zainteresowania Japonią i historią biznesu, po drugie nawiązaniem relacji z autorem metody badawczej prof. Tetsuo Abo, a po trzecie przeprowadzenie badań wśród przedsiębiorstw w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej, dodatkowo ukazując ich kontekst działania sięgający okresu socjalizmu, a kończąc na współczesnej rewolucji przemysłowej określanej jako Przemysł 4.0. Z jednej strony nie można dostrzec celnego wybrania tytułu, obejmującego zawartość książki, a z drugiej niewątpliwie jego gorącego tematu wśród obecnych działań prowadzonych przez liczne rządy takich krajów jak Niemcy – inicjatywa rządu Niemiec z 2011 roku dotycząca tworzenia inteligentnych fabryk wykorzystujących zaawansowane technologie automatyzacji, przetwarzania i wymiany danych oraz komputeryzacji procesów wytwórczych czy Polski, gdzie w 2018 roku Ministerstwo Gospodarki ogłosiło otwarcie platformy informacyjnej w temacie Przemysł 4.0. Autor hybrydyzację rozumie jako wielokulturowy transfer wzorców prowadzący do zacierania się granic pomiędzy systemami dotychczas funkcjonującymi

niezależnie od siebie. Cytując dalej autora: „w przypadku polskiej transformacji można mówić o hybrydyzacji pod wpływem japońskich inspiracji, transferu wzorców i rozwiązań prawno-instytucjonalnych z Unii Europejskiej oraz zacieraniu się granic pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym. W przypadku umiędzynarodowienia polskiej gospodarki można mówić o hybrydyzacji kulturowej i transferze wzorców zarządzania za pośrednictwem przedsiębiorstw międzynarodowych, w tym japońskich inwestujących w Polsce”. Związany z hybrydyzacją cel monografii dotyczył badania tego zjawiska w japońskich zakładach produkcyjnych w tej części Europy wraz z identyfikacją czynników wpływających na ten proces.

Przedmiotem badania dr Tomasza Olejniczka było przeprowadzenie powtórnych badań w 2018 roku do prowadzonych przez zespół prof. Tetsuo Abe jakie miały miejsce w 2003 wśród 29 przedsiębiorstw zlokalizowanych w Polsce, Słowacji, Czechach i na Węgrzech (Kraje Grupy Wyszehradzkiej). Ostatecznie z analizowanych 20 przedsiębiorstw w publikacji zaprezentowano wyniki badań czynników i kierunków procesu hybrydyzacji dla 16 zakładów, w okresie 15 lat. Wyjątkowe predyspozycje autora, między innymi przez znajomość języka japońskiego, zgłębienie specyfiki metody w oryginalnym wydaniu, pozwoliły na osiągnięcie zamierzonego celu. Metoda hybrydyzacji jest niewątpliwie rzadko obecna w dyskursie naukowym, czy dydaktycznym w Polsce. Bogata literatura z zarządzania międzynarodowego dzięki pojęciom hybrydyzacji zyskuje perspektywę dynamiczną, ewolucyjną i kulturową, tym bardziej tak cenną dla krajowych nie tylko badaczy ale i menedżerów.

Monografia składa się z sześciu rozdziałów wraz z załącznikami zawierającymi m.in. kwestionariusze wywiadu i oceny stopnia hybrydyzacji.

Rozdział pierwszy przedstawia koncepcję hybrydyzacji, ale w szerszej perspektywie o przemiany transformacji ustrojowej i rozwijające się zjawisko czwartej rewolucji przemysłowej. Ponadto zawarto zarysowano cel badania, metodę i zakres.

Rozdział drugi prezentuje szeroki przegląd literatury dotyczący hybrydyzacji. Istotnym wnioskiem, praktycznym dla nauki i jak i biznesu jest stwierdzenie, że pojęcie hybrydyzacji pozwala na zrozumienie dwóch odmiennych kierunków: lokalnej adaptacji i globalnej integracji.

Rozdział trzeci omawia pytania badawcze i metodykę badania, w tym techniki gromadzenia i analizy danych stosowane w 2003 roku przez zespół japoński i ich replikację z badania autora.

Rozdział trzeci zawiera wyniki przeprowadzonych badań z użyciem metod statystyki opisowej, metodyki pomiaru hybrydyzacji JMNESG oraz badania jakościowe, które wskazały ostatecznie na czynniki wpływające na przebieg procesu hybrydyzacji.

Rozdział piąty skupia się na syntezie badań. Ponadto autor wskazał na potencjał hybrydyzacji do kolejnych analiz i rozwinął praktyczne wnioski dla polskich menedżerów, pracowników instytucji publicznych oraz organizacji lokalnie wspierających rozwój.

W ostatnim rozdziale poświęcono uwagę na podtytuł monografii: Od socjalizmu do Przemysłu 4.0. Wynika z zawartych refleksji wniosek, że o ile pierwsze doświadczenia Polski i innych krajów, gdzie rozwijały się przedsiębiorstwa japońskie dotyczyły spraw zapóźnienia kulturowego, gospodarczego i społecznego, to obecnie jako wiodący czynnik znaczenia nabiera postęp technologiczny.

Rozwijając liczne wskazówki dla kadr menedżerskich to warto podkreślić, iż bardzo ważne są szkolenia średniego szczebla menedżerskiego, brygadzystów, konieczność utrzymywania relacji z menedżerami z central japońskich i znaczące ograniczenia samodzielności, konkurencyjność o nowe inwestycje w skali globalnej, znaczenie i rola polskich zespołów globalnych w korporacyjnych zawodach kół jakości czy znajomość języka japońskiego.

W książce autor też ukazuje perspektywę pracowników zatrudnionych w fabrykach w Polsce, Japonii, a także tendencje globalne w zakresie konkurencji o lokalizację miejsca zakładu pracy, czy samo uzasadnienie potrzeby stanowiska pracy, co szczególnie dotyczy pracowników japońskich z kosztami ok. 10 –krotnie większymi od innych podobnych w Azji Południowo-Wschodniej. Pracownicy polskich zakładów muszą mierzyć się z konkurencją zakładów z Hiszpanii, czy znacznie tańszej Bułgarii czy Serbii.

Dużą inspirację dla polskiego rządu mogą stanowić wskazówki do wzmocnienia przekazu o jakości krajowej kadry informatyków, szczególnie w perspektywie rozwoju Przemysłu 4.0, gdzie japońskie przedsiębiorstwa mogą być zainteresowane branżą medyczną z racji starzejącego się społeczeństwa, inżynierią przemysłową i robotyką oraz energetyką czy sektorem kreatywnym (np. gry).

Podsumowując ocenę recenzowanej monografii, to zaletą jest niewątpliwe jej zwarty i przejrzysty układ, z dobrze przedstawioną metodą badawczą. Odbiorcami książki mogą być nie tylko pracownicy naukowci i studenci, ale także menedżerowie każdego szczebla, pracownicy administracji, osoby kreujące politykę inwestycyjną szczebla krajowego i lokalnego, a także miłośnicy historii biznesu.

ORCID iD

Andrzej Pawluczuk: <https://orcid.org/0000-0002-1642-9894>